

Digitaliseringsdirektoratet
Norwegian Digitalisation Agency

Innovative og bærekraftige anskaffelser av mat og drikke

—

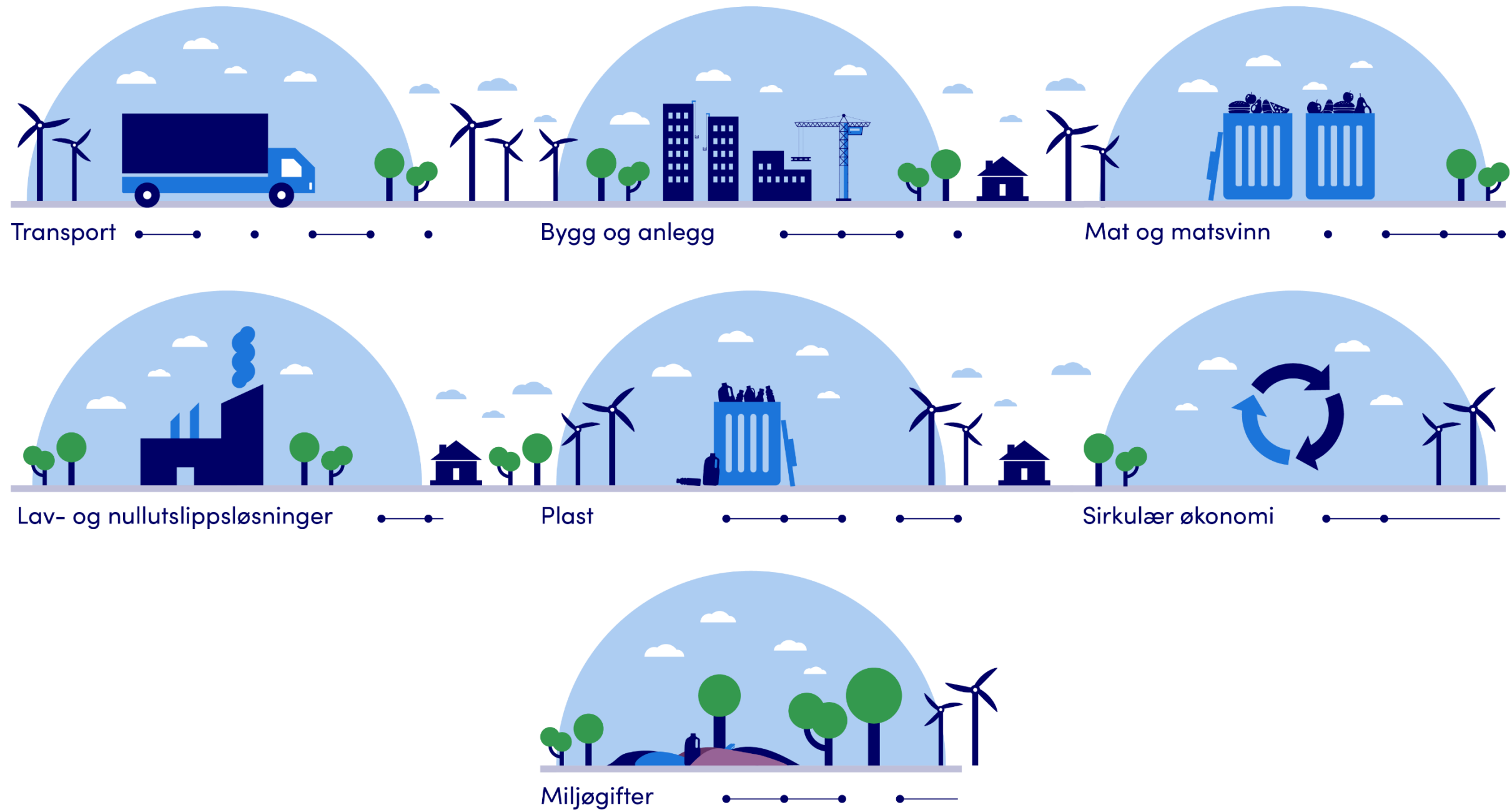
Elisabeth Sandnes

Seniorrådgiver

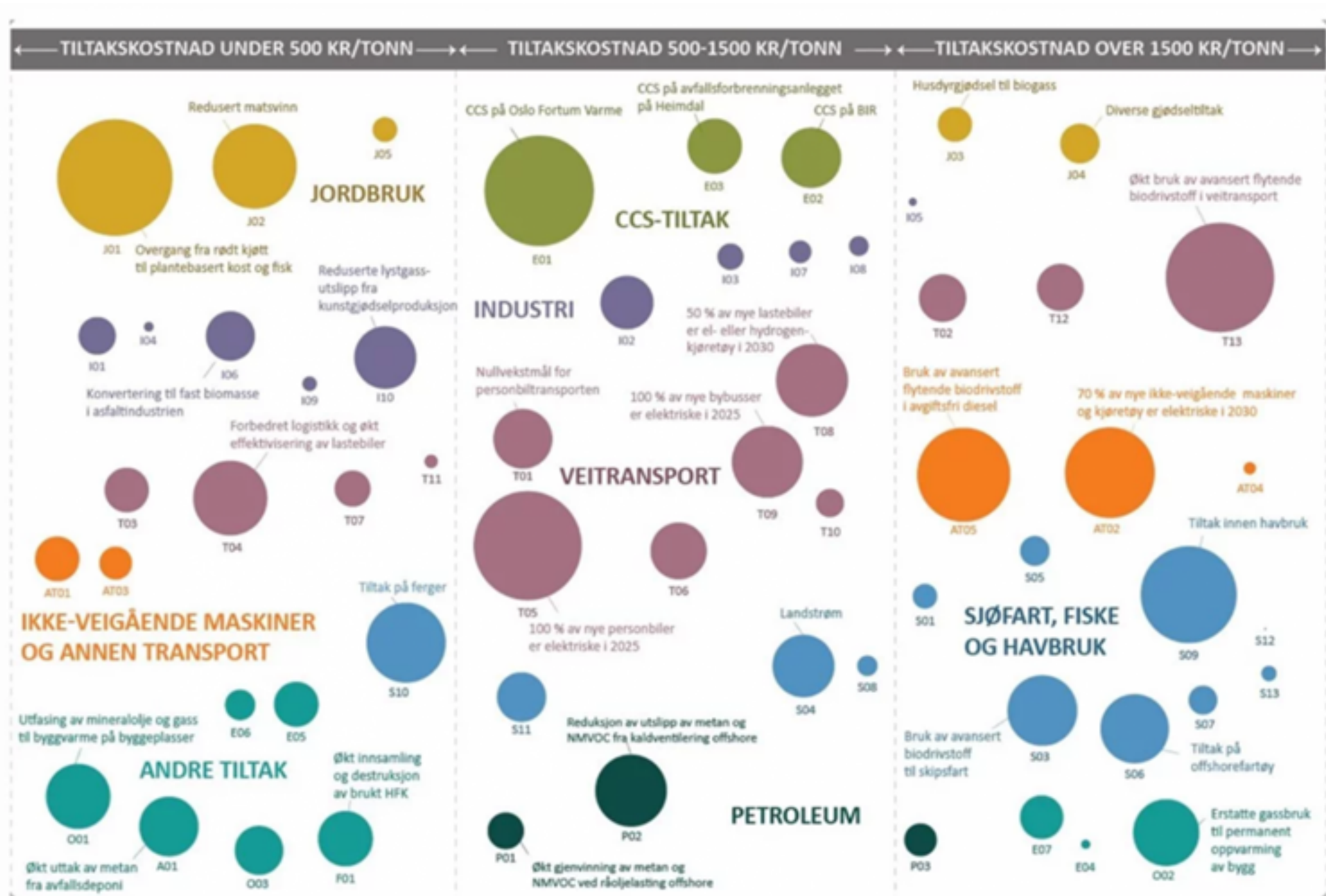
Miljø i offentlige anskaffelser

[Anskaffelser.no](https://anskaffelser.no)

7 områder hvor anskaffelser kan bidra å nå Norges klima- og miljømål

K L I M A K U R

I Klimakur 2030 er mulige utslippsreduksjoner og tiltakskostnader for 60 ulike klimatiltak analysert. Figuren viser tiltakene fordelt på kostnadskategori. Fargene viser hvilken sektor tiltaket ligger i, og størrelsen på boblene viser utredet reduksjonspotensial. Plasseringen av boblene innenfor de tre kostnadskategoriene er tilfeldig. Kostnader knyttet til virkemidler ikke inkludert, og ulike virkemidler kan ha ulike kostnadseffekter. | Figur: Klimakur 2030.

Temaer

- Matsvinn
- Sammensetning av meny
- Den gode anskaffelsen
 - Legge til rette for sesongbaserte varer og lokale varer
- Plast (hvis jeg får tid)

Avtale om å redusere matsvinn

Nyhet | Dato: 23.06.2017

Regjeringen og den norske matbransjen har undertegnet en avtale om å redusere matsvinnet i Norge med 50 prosent innen 2030.

Klima- og miljøminister Vidar Helgesen og forbrukerminister Solveig Horne signerer avtalen om matsvinn. Foto: Kaja Schill Godager

Avtalen er undertegnet av fem departementer og 12 bransjeorganisasjoner.

En tredel av all mat som produseres i verden blir ødelagt eller kastet. Bare i Norge kaster en gjennomsnittlig norsk forbruker 42 kg mat som kunne vært spist hvert år. Matsvinn i hele matkjeden utgjør 68 kg per år.

– Å kaste mat er sløsing med ressurser og gode produkter. Om vi klarer å redusere matsvinnet, vil vi spare både penger og miljøet. Dette er ikke bare et ansvar for den enkelte forbruker, men for hele matbransjen, sier klima-

Klima- og miljødepartementet

Barne- og familiedepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Landbruks- og matdepartementet

Nærings- og fiskeridepartementet

TEMA

Klima og miljø Mat

RELATERT

- Rapport om metoder og system for kartlegging av matsvinn i landbruket
- Vil redusere matsvinn
- Oppfordrer kommunene til dugnad for å kaste mindre mat
- Regjeringen vil redusere marin forsøpling og øke utnyttelsen av ressursene i avfallet
- Meld. St. 45 (2016–2017) - Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi

KONTAKT

[Næringsseksjonen](#)

E-post: postmottak@kld.dep.no

Telefon: [22 24 57 11](tel:22245711)

Alle skal

- kartlegge
- rapportere
- samarbeide i matkjeden
- gjøre tiltak, velger selv hvilke

- Både offentlige og private virksomheter skal redusere

- De private bedriftene forplikter seg gjennom en tilslutningserklæring

12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION

Digitaliseringsdirektoratet
Norwegian Digitalisation Agency

- Aktiv bransje
- Matvett.no og KuttMatsvinn2020
- Bransjeorganisasjonene tar imot rapportering
- Myndighetene lager statistikk

- Matvett og KuttMatsvinn2020 finansieres gjennom avtaler med et utvalg aktører
- De jobber med endret finansiering som vil kunne åpne basen for alle

Et verktøy for bærekraftige anskaffelser

Still krav til miljø i anskaffelsene

Velkommen til Kriterieveviseren. Her finner du formuleringer til krav og kriterier for miljø og sosialt ansvar, og dokumentasjon av kravene, som kan stilles i en anskaffelsesprosess.

Krav- og kriteriesettene er utarbeidet sammen med ekspertgrupper på ulike produktområder. Ved å klikke deg gjennom fem trinn kan du enkelt tilpasse dine spesifikasjoner og laste ned kravene du ønsker å bruke i anskaffelsen.

Velg produktområde

Avfallsinnsamling >	Mat og måltidstjenester >
Bygg, anlegg og eiendom >	Transport >

Viser 2

^ **Krav til rutiner for å forebygge matsvinn** (Måltidstjenester) ⓘ

Basis

Kvalifikasjonskrav ▲

▲ Dette kriteriet er relatert til Rutiner for å forebygge og redusere matsvinn

Velg ingen **Basis**

Hovedformål

Kravformulering

Kravreferanse: [Difi-KV-6603.6604-1](#)

Kartlegging og analyse:

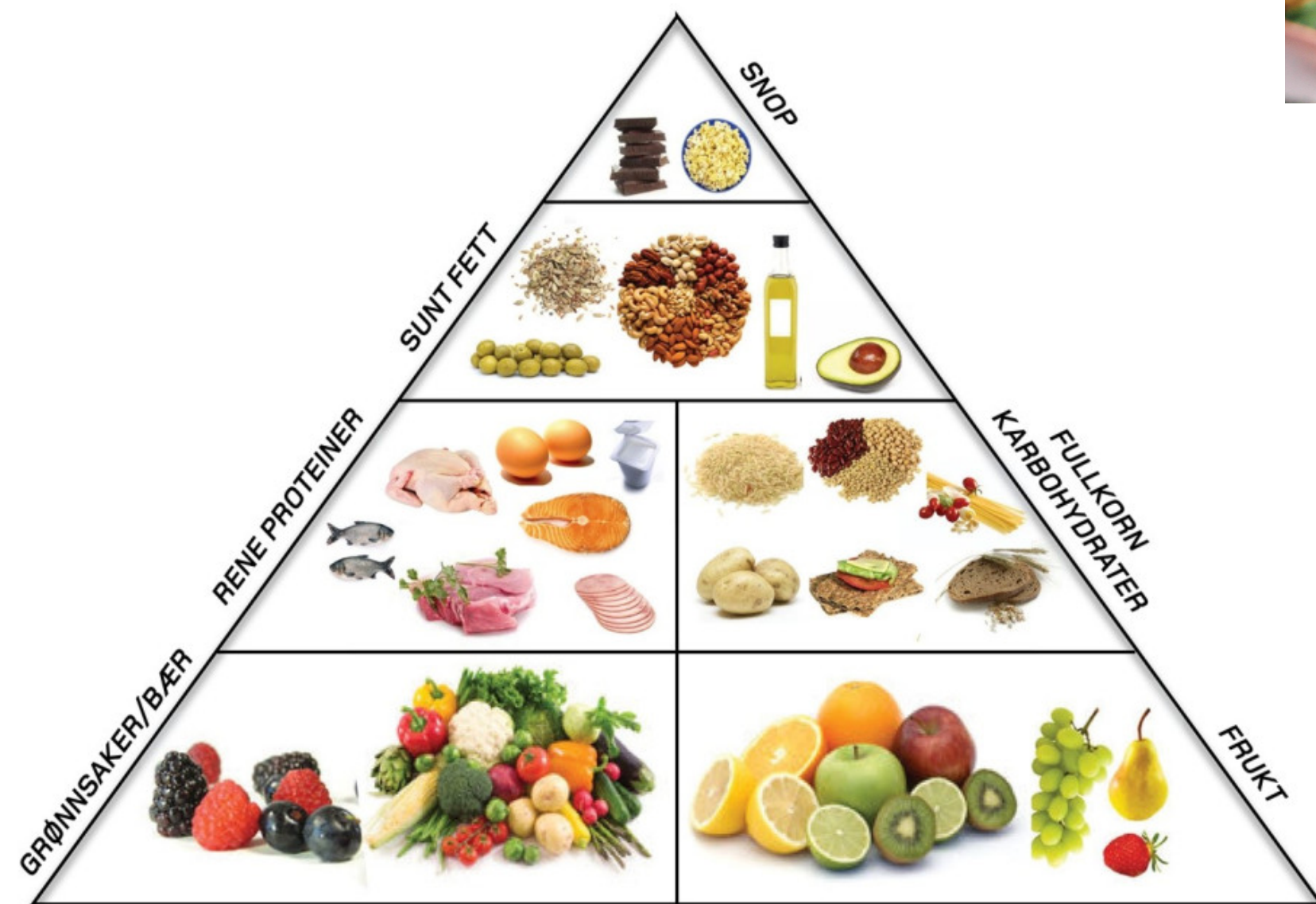
Leverandøren skal ha rutiner for daglig sortering og veiing av matavfall. For sykehjem, barnehager og skoler/SFO/AKS er det tilstrekkelig å sortere og veie matavfallet i to perioder av en måned i løpet av året. Sentralkjøkken og kantiner skal sortere daglig.

- Emballasje
- Tropisk avskoging
- Sosiale hensyn
- Menneskerettigheter
- Varer i sortiment
- Bestillingsløsning

Sammensetning av meny

- Klima
- Helse og ernæring
- Kvalitet
- Matsvinn

Helsedirektoratet kommer snart med:
Veileder om ernæring i anskaffelser

To hovedtyper krav:

- Innhold av ulike næringsstoffer og nøkkelhullet
- Helsedirektoratets retningslinjer, anbefalinger, råd

Alltid et allergivennlig alternativ

Den gode anskaffelsen

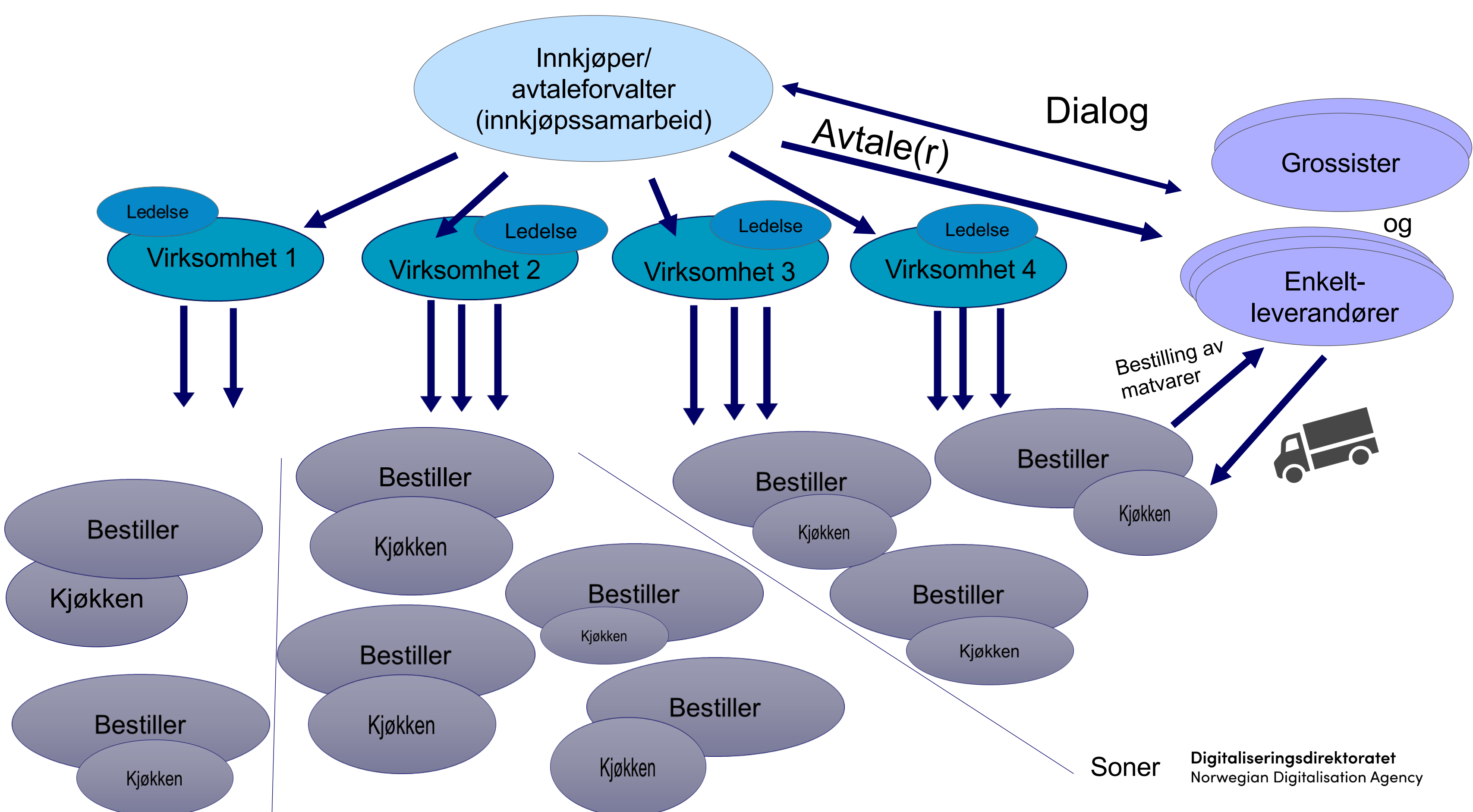
- Dekke behovet best mulig

Grunnleggende prinsipper

- Konkurransen
- Likebehandling
- Forutberegnelighet
- Etterprøvbarhet
- Forholdsmessighet

Kravene vi stiller må også ha tilknytning til leveransen

Formål med loven: fremme effektiv bruk av samfunnets ressurser

Hvordan legge til rette for lokale tilbydere?

- Sjekk ut hva som finnes i regionen
 - Inviter de små inn til leverandørdialog
 - Skaff dere kunnskap om markedet og hvem som kan levere hva og hvordan
- Vær bevisst rundt deltagelse i innkjøpssamarbeid
- Del opp anskaffelsen
 - Mindre regioner
 - Skill ut varer i egne anbud (vær bevisst på hvilke varer som skilles ut)
 - Tenk på hvem som trenger levering på samme avtale
 - Del opp anbudet i flere delkonkurranser (egen konkurranse i hver del)
 - Sett begrensninger for antall regioner eller delkonk hver leverandør kan vinne
- Forbeholde dere rett til å kjøpe noen varer eller volumer utenfor avtale.
- Parallelle rammeavtaler/delkontrakter:
 - For eksempel tre leverandører av poteter med en fordelingsnøkkel for avrop
- Sesongens råvarer – eller spesifiser at dere ønsker smalahove. Også i måltidstjenester
- Kan grossist ta med varer fra andre leverandører på transporten?

Temperatur, sollys, vann og vind er de viktigste klimafaktorene for å produsere frukt av god kvalitet. Grovt regnet krever vanlige fruktarter i Norge en gjennomsnittlig sommertemperatur på over 12,5 °C, noe blant annet Golfstrømmen sørger for. Sollys er viktig for sukkerinnhold og farge på frukt, der mye sol gir mest sukker og mest rødlig farge.

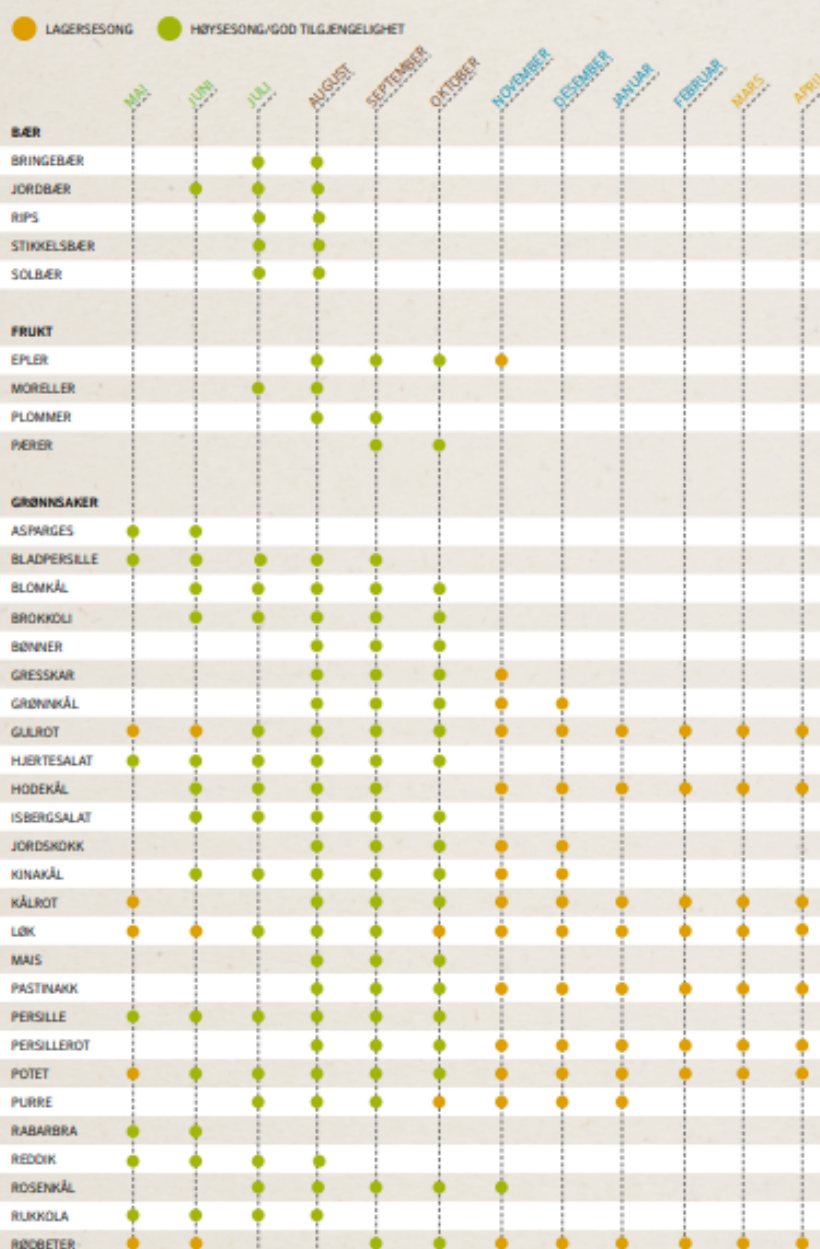

De naturlige og klimatiske forholdene er avgjørende for hvor vi kan dyrke grønnsaker. Voksested og jordbunn preger produktene og gir dem den unike smaken. Vestfold, Rogaland, Lier og Agder er områder som er tidlig ute med poteter og grønnsaker, på grunn av den lette og varme jorda.

I Norge starter jordbærsesongen med bær fra Vestfold i juni og avsluttes med bær fra Trøndelag og Nord-Norge i august. I økende grad foregår produksjon av jordbær og bringebær i plasttunneler. Dette gjøres for å forlenge sesongen både vår og høst og sikre god kvalitet i regnutvalte strøk.

SESONGKALENDER FOR BÆR, FRUKT OG GRØNNSAKER

NORSKE BÆR, FRUKT, GRØNNSAKER OG POTET

Denne sesongkalenderen skal hjelpe deg til å bestille norskproduserte bær, frukt, grønnsaker og potet.

Å kjøpe norskproduserte grønnsaker i sesong sikrer både god smak og god pris. Denne sesongkalenderen forteller når råvarene høstes og er forventet å være tilgjengelig blant grossister og omsetningsledd.

Økologiske produkter er merket med Ø-merket og alle gårdsbruk med økologisk produksjon blir årlig revidert av kontrollorganet Debio.

I 2013 var totalarealet av grønnsaker i Norge på 64400 dekar (alle tall avrundet til nærmeste 100).
1 dekar = 1000 kvadratmeter.

De største grønnsakområdene:

- Vestfold, 14200 dekar
- Buskerud, 11100 dekar
- Oppland, 8600 dekar
- Østfold, 4700 dekar
- Rogaland, 8300 dekar
- Nord-Trøndelag, 5300 dekar
- Hedmark, 5600 dekar

Det dyrkes litt grønnsaker i disse fylkene:

- Akershus, 2000 dekar
- Telemark, 1500 dekar
- Aust-Agder, 1500 dekar

Bær:

- Buskerud, 3500 dekar
- Hedmark, 2100 dekar
- Sogn- og Fjordane, 2200 dekar
- Vestfold, 2200 dekar
- Østfold, 1800 dekar
- Akershus, 1500 dekar

FRUKT:

- Buskerud, 3500 dekar
- Hedmark, 2100 dekar
- Sogn- og Fjordane, 2200 dekar
- Vestfold, 2200 dekar
- Østfold, 1800 dekar
- Akershus, 1500 dekar

POTET:

- Buskerud, 3500 dekar
- Hedmark, 2100 dekar
- Sogn- og Fjordane, 2200 dekar
- Vestfold, 2200 dekar
- Østfold, 1800 dekar
- Akershus, 1500 dekar

Økologiske foregangsfylker

VESTLANDET

De største fruktområdene ligger langs fjordene på Vestlandet, med produksjon av epler, plommer, moreller og noe pære. Bringebærproduksjonen er størst i Sogn og Fjordane.

Poteter: 2900 dekar
Grønnsaker: 900 dekar
Frukt: 11000 dekar
Bær: 3600 dekar

NORD-NORGE
Nord-Norge har beskjedne jordbruksarealer, men midnattssol og få skadegjørere i produksjonen er medvirkende til å gi produkter av høy kvalitet. Det som dyrkes er i hovedsak poteter og noe bær.

Poteter: 5100 dekar
Grønnsaker: 300 dekar
Frukt: 5 dekar
Bær: 300 dekar

TRØNDELAG
Mot kysten dyrkes det en del frukt og bær. Frost er et viktig område for produksjon av poteter og grønnsaker. I sør er det i hovedsak poteter som dyrkes.

Poteter: 15400 dekar
Grønnsaker: 5700 dekar
Frukt: 110 dekar
Bær: 1800 dekar

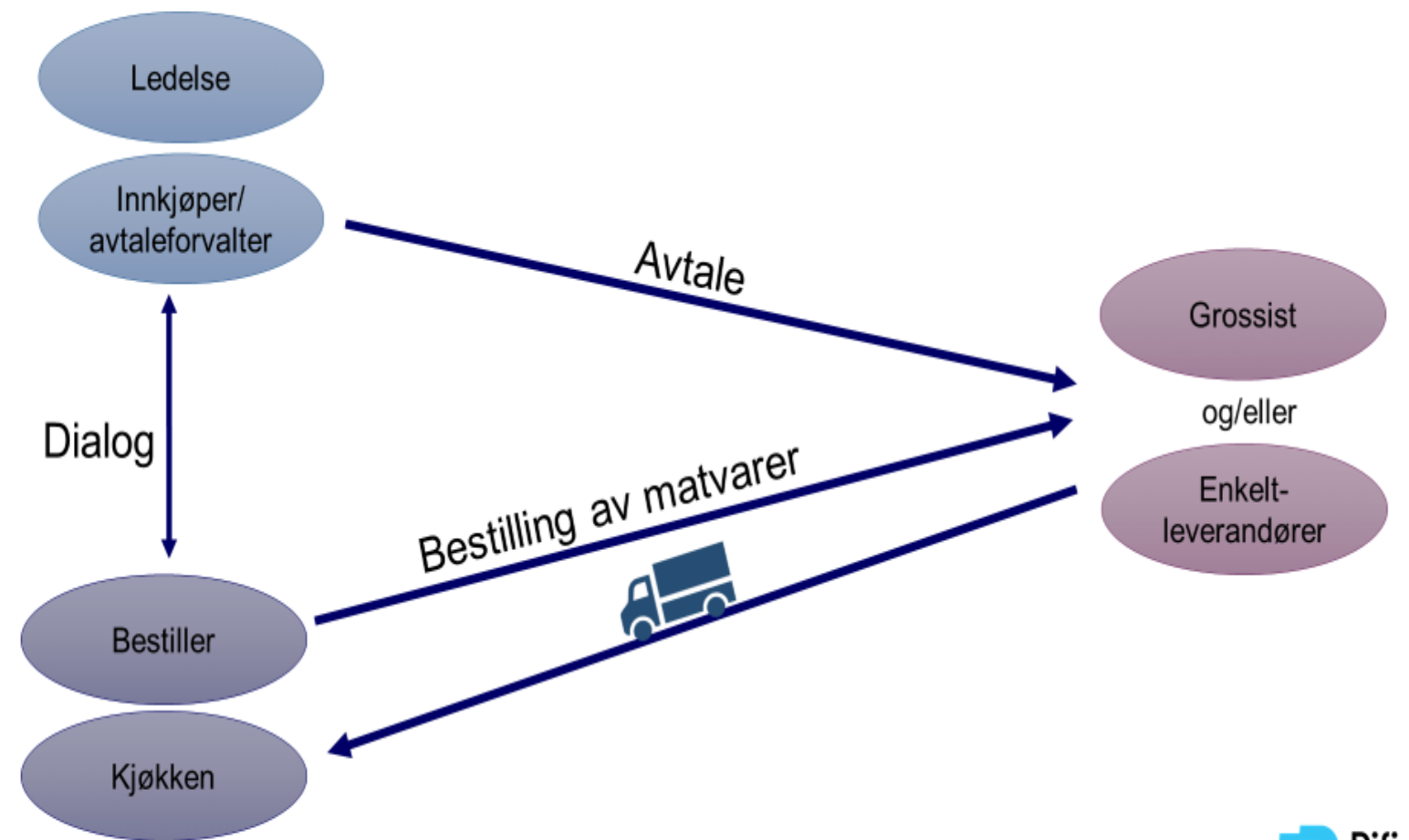
Dere kan

- etterspørre varer i sesong
- etterspørre ønsket kvalitet

Digdir jobber også med

- Øke andelen små og mellomstore bedrifter som gir tilbud i anbudskonkurranser
- Effektivisere anskaffelsesprosess og oppfølging
- Kontraktsoppfølging
 - Sikre at brukerstedene får det de har bestilt – til rett pris
 - Følge opp miljøkrav
 - Videreutvikling av kontraktsvilkår om bestillingsløsning
 - Når virksomheten mål om f. eks. økologisk eller vegetar
 - Elektronisk verktøy så innkjøper kan samle inn informasjon fra brukerstedene
- Kartlegging av alle anskaffelser i 2018 og intervjuer (både produkt og måltidstjenester)
 - Informasjon om hvordan anskaffelser gjøres i dag
 - Utforske bedre måter å kjøpe inn mat på
 - Hvordan deles kontrakter opp?
 - Hvor mange transporter er inkludert?
 - Prising og konkurranse i markedet
 - Hvordan gjøres kontraktsoppfølging i dag?
 - Hva er gode kontraktsvilkår?
- Digitalisering av anskaffelsesprosessen

- ❖ Videreutvikle veiledning
- ❖ Engangsartikler
- ❖ Etterspørre bruk av sekundær råvare
- ❖ Transport
 - ❖ langtransport
 - ❖ lokal transport, primært begrense antall transporter

Hvordan redusere plast i anskaffelser - og bruke plast smartere

Kilde: Difi

Veilederen gir råd til offentlige virksomheter som har mål om å bli plastfrie eller redusere sitt plastforbruk.

Publisert: 07. Jan 2019, Sist endret: 27. jun 2019

Start med å klargjøre ansvaret og sørg for at det blir en felles innsats med en konkret plan og tilstrekkelig støtte både i innkjøpsfunksjonen, hos brukerne og i ledelsen.

Lag en handlingsplan for plast

- Lag en egen plan for hvordan dere planlegger å bruke mindre plast og knytte dette opp mot den generelle anskaffelsesstrategien.
 - Planen bør ta utgangspunkt i en kartlegging av dagens bruk av plast, en identifisering av mulige tiltak, mål og fordeling av ansvar.
- Ha dialog med markedet - kommuniser behov og strategi!

Veilederen berører alle produktgrupper og legger opp til en helhetlig tilnærming til plast

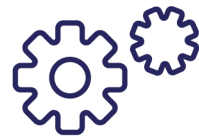
Vi anbefaler å

- Lage en plan, altså kartlegge i hvilke innkjøp de har plast i dag og lage tiltak
- Ha dialog med markedet – kommuniser behov og strategi
- Finn ut hvilke strategier som passer din virksomhet – redusere, ombruk, dele, leie, etterspørre produkter med gjenvunnet materiale
- Forankre handlingsplanen hos virksomhetens ledelse **OG** hos brukerne
- Plan for hvordan følge opp kontrakten – mer bevisst kontraktsoppfølging vil også legge til rette for bedre kontrakter i fremtiden
- Mange tiltak kan også påbegynnes i kontraktsperioder, for eksempel å redusere engangsplast

Hva kan Digdir hjelpe dere med?

Leveranse 1:
Regionalt kompetanse- og støttetilbud

Leveranse 2:
Nettverk for statlige oppdragsgivere

Leveranse 3:
Prioriteringsverktøy

Grønt kompetanseløft
Januar 2020 - Desember 2022

Leveranse 4:
Kom i gang veiledning

Leveranse 5:
Effektkalkulatorer

Leveranse 6:
Sertifiseringsordning grønne anskaffelser

Handlingsplan for økt andel grønne og innovative offentlige anskaffelser i 2020

Vi trenger dine innspill:
postmottak@digdir.no

Regionale innspillmøter:

Trondheim, Bergen, Hamar, Bodø, Arendal og Stavanger

Digitaliseringsdirektoratet
Norwegian Digitalisation Agency

Anskaffelser.no